GRADSKA BIBLIOTEKA
"JURAJ DALMATINAC"
ŠIBENIK
NAUČNI ODSJEK

Narodna

Tribuna

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU. MALI OGLASNIK 20 RIJEČI DIN. 3.50
OGLASI PO SNIŽ. TARIFI. — Priopćeno po retku D 10

IZLAZI REDOVITO SVAKI UTORAK I PETAK U JUTRO
Uredništvo i uprava u Tiskari E. Vitaliani i Sin - Šibenik
Telefon interurban za upravu i tiskaru broj 47

POJEDINI BROJ STOJI DINARA 1.50
PRETPLATA MJESEČNO: 10 DINARA
INOSTR. TROMJES. D 45 - RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

GODINA II | ŠIBENIK, 30 MARTA 1934 | BROJ 77

Preokret u krizi

Centralni savez slovačkih industrijalaca održao je ovih dana svoju 16 redovnu god. skupštinu, kojoj su prisustvovali pored ministra trgovine i industrije inž. Dostaleka generalni sekretar Saveza industrijalaca inž. Mixa i mnogi drugi prvaci privrednog života.

Posle izvještaja o radu u prošloj god. uzeo je riječ ministar trgovine inž. Dostalek koji je između ostalog rekao: „Dok smo prošlih godina bili svjedoci stalnog pogoršavanja privrede sada se nalazimo u stanju, koje budi nadu. Sve češći su znakovi koji opravdavaju mišljenje da je najdublja tačka krize već za nama i da nastaje izvjesno poboljšanje. Dobra politika cijena će igrati važnu ulogu u pomaganju naše privrede na preokretu krize. U tom pogledu je potrebno razumjevanje potreba današnjice i ispravno shvatanje stanja kako sa strane zvaničnih tako i privrednih faktora."

Dalje je ministar iznio mjere, koje je ministarstvo preduzelo na polju zanatstva, poslije čega se detaljnije zadržao na trgovinskoj politici. Ministarstvo se trudi, da pomaže sav trud, koji se ulaže na otklanjanju teškoća na stranim pijacama. Ali sve zaštitne carinske mjere se moraju primjeniti na odgovarajući način. Moramo se truditi da održavamo što bolje veze s državama, u koje izlazimo. Jer izvoziti moramo. Moramo se truditi da odgovarajućim sredstvima uklonimo smetnje našem izvozu. Reforma valute u znatnoj mjeri olakšava unapređenje izvoza. Pomoći može samo lojalna saradnja industrije i sviju ostalih privrednih problema, koji su se toliko nagomilali.

„ILS" INDUSTRIJA LIJESA
TVORNICA SANDUKA - ŠIBENIK
Skladište svakovrsnog materijala. Prodaja na veliko i malo uz najpovoljnije dnevne cijene i uvjete. Telef. br. 30.

Podmirite pretplatu!

LJEVAONICA KOVINA
HERMENEGILD RABFELD
Split, Supovalski put 5.
Preuzima ljevanje svakovrsnih komada po Modelu, Šablonu i Nacrtu, iz Polučelika, (Halbstahl) Ljevanog željeza, Bronza; i to Fosforbronza, Manganbronza i druge legure kao: Bakar, Aluminium, Zink, Olovo i t. d.
Cijene umjerene – Izradba solidna

USKRS

„Znamo, da je Krist uskrsnuo doista"...

Ovo su riječi uskrsne himne, u kojoj je izrečena osnovna misao svega kršćanstva. Krist je uskrsnuo!... To je historijska istina, na koju se oslanjaju sve dogme, sve zapovjedi i sve nauke Kristove crkve. Bez te historijske istine srušilo bi se čitavo kršćanstvo, kao niz laži, kao jedno isprazno praznovjerje.

Krist je uskrsnuo! To je ponosna vjerska misao, koju su ispovijedali bezbrojni milijuni kršćana u prošlosti, koju ispovjedaju bezbrojni milijuni kršćana i danas.

Iz galilejskih sela, iz rimskih katakomba, uzdigla se je u javni život svijeta jedna vjera, koja je udarila temelj svjetskoj civilizaciji i svjetskom moralu. Vjerujući u Kristovo uskrsnuće podnijeli su bezbrojni mučenici smrt na lomači, u arenama i u tamnicama. Vjerujući u Kristovo uskrsnuće stvorili su učenjaci Augustin, Ivan Zlatousti i drugi zasebnu znanstvenu kulturu. Vjerujući u Kristovo uskrsnuće propovijedali su bezbrojni dobročinioci ljudskog roda nove moralne istine, koje su postepeno ublažavale surovost divljih nagona uređujući odnošaj između pojedinaca, staleža i naroda.

U onim vremenima, kada je život u Evropi bio najnesređeniji, imalo je kršćanstvo najveći zadatak: zadatak da disciplinuje u čovjeku u istinu razumno i moralno biće.

I danas je život cijelog čovječanstvu u teškoj duševnoj krizi. Materijalističko shvaćanje života i težnja za neobuzdanim užitkom kao da će pretvoriti zemlju u jedan zvjerinjak, gdje u praksi vrijedi surovo pravo jačega i lukavijega.

Plemenitiji duhovi, koji vide ovu moralnu pustoš, utiču se još jače božanskom liku propetoga Krista i uskrsnulog. Na brojnim područjima javnog i privatnog života čuje se muževna ispovjest: „Znamo da je Hrist uskrsnuo. Znamo da u kršćanstvu leži uvjek obnova naše domovine i čovječanstva!" Tu je opću čežnju ispaćena čovjeka vrlo zgodno sintetizovao poznati moderni obraćenik u svojoj klasičnoj molitvi Hristu, u kojoj je najjači sledeći stavak:

Uskrsli Hriste, čuj vapaje bolnih i dođi u srce ljudi! Dođi, uči i rasvjetljuj! U tami života, u borbi načela, u vrtlogu svijeta ostani s nama, jer se **mrači,** *kako ti rekoše učenici tvoji u Emausu.* **Mrači se,** *i mi smo u opasnosti. Zato Ti, pobjedniče laži i smrti, daj svima svoju svjetlost i svoj život, da te svi radosni slavimo. Neka se Tebi u čast, uskrsli Hriste, na nebu i zemlji ori sada i u vijeke, vječni, radosni i pobjednički:*

A L L E L U J A!

Trgovačke delegacije Jugoslavije i Njemačke u Splitu

Split 30 III. Jučer u 10 s. prije p. doputovale su u Split trgovačke delegacije Jugoslavije i Njemačke. Dočeku je prisustvovalo mnoštvo naroda na čelu sa gradonačelnikom g. Kargotićem. Prije p. su razgledali grad, a popodne su posjetili Solin. Sutra u jutro u 10 s. odlaze za Dubrovnik.

Potankosti o ubojicama Senatora Prince-a

Pariz 30 III. Doznaju se sve pojedinosti triju osoba koje su u vezi s ubijstvom senatora g. Prince-a.

HOLANDIJA TRAŽI ZAJAM

Amsterdan 30 III. Danas je izglasan zakon za zajam od 10 milj. fr.

Saradnja Njemačke sa Srednjom Evropom

Budimpešt 30 III. U ovdašnjim se političkim krugovima tvrdi da je Njemačka vlada preko svog poslanika u Budimpešti tražila kako bi mogla surađivati na popravljanju ekonomskih prilika u Srednjoj Evropi,

Sport. vijesti: **Hitrec je napokon dobio otpusnicu**

Saznaje se iz Zagreba da je Hitrec dobio otpusnicu, pa da može nastupiti na svim utakmicama.

Rumunji nikako ne pristaju da igraju 15 aprila

Bukurešt 30 III. Danas je sekretar rumunjskog saveza govorio da Rumunjska nikako ne može da igra s Jugoslavijom 15 aprila, premda je to termin određen od Fife.

Razne vijesti

Budžetska debata u Senatu je završena i kod konačnog glasanja o cjelokupnom budžetu, glasalo je 66 za, a 4 senatora protiv.

Šef vrhovnog štaba Hitlerove vojske ministar Roehm u pratnji osmerice najviših komandira provešće uskršnje praznike u Dalmaciji.

Zagrebački zoološki vrt nabaviće nove životinje za 12.000 dinara; u prvom redu tigrove i pinguine.

Zagrebačka policija će zabraniti ukonačivanje po privatnim stanovima.

Hrvatski metropolita dr. A. Bauer doputovao je u Supetar, gdje je svečano dočekan.

Sa nadogradnjom zgrade telefonske centrale u Splitu započeće se u najskorije vrijeme.

Gubavac je pobjegao iz sarajevske bolnice i dugo vremena se sakriva po gradu, pa je sigurno zarazio i i druge osobe.

Kompromitirane ličnosti u Engleskoj u aferi Stavijski biće na tihi način likvidirane, a da njihova imena široka javnost neće ni saznati.

Njemačka se orijentira prema Jugoslaviji i nastoji iskoristiti u tom pogledu sadašnji međunarodni momenat — piše talijanski ekonomski tjednik „Il Sole".

Američki bankar Insull krstari sa svojim brodom po Sredozemnom moru kao neki „Ukleti Holandez", jer nijedna evropska vlada ne daje mu pravo boravka.

Od orkanske bure i vijavice nastradalo je sedam blokova kuća Orleansa (USA) i prekinut je sav saobraćaj.

Krvavi sukobi ponovili su se u new-yorškim ulicama između taksi šofera i policije. Strajkolomci su ispremlaćeni na mrtvo ime i njihovi automobili zapaljeni. Pretstoji i generalni štrajk željezničara.

Između Dolfussa i Heimatschutza došlo je konačno do sporazuma pa će uslijediti depolitizacija svih stranačkih vojnih organizacija.

ZUBAR FILIPI

JOSIP JADRONJA - Sibenik
Međunarodno otpremništvo agentura, komisionalna, pomorska poslovnica
Poveljeni Trgovački - Pomorski Mešetar.
Utemeljeno 1906. - Brzoj. Šped. Jadronja Telef. broj 3 i broj 27
Komision. skladišta i zastupstva prvih tvrtka i tvornica u tuzemstvu i inozemstvu

Njemačko-Jugoslavenski trgovački pregovori

Gradački „Tagespost" donosi na uvodnom mjestu članak pod gornjim naslovom, povodom trgovinskih pregovora između Njemačke i Jugoslavije u Beogradu. Ističe važnost tih pregovora za Jugoslaviju. Ne pretjerujemo, kaže se u članku, ako konstatujemo da vlada i privreda polažu velike nade u započete privredne pregovore.

Gledište jugosl. privrede može se izraziti ovako: Trgovinski odnosi sa Njemačkom su za Jugoslaviju od velike važnosti jer je Njemačka jedan od najvećih i najsigurnijih kupaca jugoslavenskih proizvoda. Postoji mogućnost, da se postojeći odnosi još više razviju. Kod sadašnjih pregovora može se očekivati da će Njemačka uzajmne poslovne veze izgrađivati na principu uzajmnosti. Za Jugoslaviju je važno da dobije od Njemačke ustupke u obliku kontigenata i preferencijala.

Izvoz jugoslavenskih žitarica zavisi u prvom redu od njemačkih kontingenata od visine carinskih stanova i odredaba o standarizovanju. Podvlači se da je posljedni ugovor sa Italijom koja je najveće tržište za Jugoslaviju, znatno pogošao mogućnosti izvoza u tu državu. Isto i Austrija favorizira uvoz iz Mađarske na štetu Jugoslavije. Zato se izražava nada, da će se njemačko tržište usprkos svih autarhijskih težnja Njemačke, pokazati kao sposobnije i voljnije za primanje jugosl. robe.

Osuda Oreba i drugova na smrt

Prèd državnim sudom za zaštitu države izrečena je osuda atentatorima Orebu i drugovima. Osuđeni su Petar Oreb, Josip Begović i Antun Podgorelc na kaznu smrti, koja će se izvršiti vješanjem i to najprije nad Podgorelcem zatim Begovićem i konačno nad Orebom.

Povratak poljop. izložbe

Pokretna poljopr. izložba i škola vraća se u Beograd oko 1 aprila nakon što je obišla sve krajeve naše zemlje. Izložbu je posjetilo ukupno 1.320.000 posjetilaoa.

Zahtjev da se zakon o zaštiti zemljoradnika proširi na sve posjednike

Poljoprivredno udruženje u Subotlci održalo je vanrednu skupštinu na kojoj je primljena rezolucija u kojoj se se traži da se član 3. zakona o zaštiti zemljoradnika proširi na sve posjednike, pa i na one preko 75 hektara zemlje, jer oni su zbog agrarne reforme mnogo pretrpjeli, i to više nego oni koji imaju ispod 75 hektara. Oni koji su zaduženi do 25 posto vrijednosti zemlje, potrebno je samo da im se da moratorij da mogu to platiti za 2 do 3 godine. Oni koji su zaduženi preko 60 posto njima treba dati rok otplate 25 do 30 godina uz sniženi kamatnjak. Konačno je potrebno da se seljaku na zaduženim imanjima popusti porez.

Zakon o uređenju gradskih općina

Prema obavijestima iz Beograda sada ne vrše poslednje pripreme i redakcija projekta zakona o uređenju gradskih općina, koje bi u najkraće vrijeme imao biti podnesen na pretres i prithvat Narodnom Predstavništvu. Prema svemu može se zaključiti, da će sadanje stanje u gradskim općinama potrajati još čitave ove godine i da bi do izmjena i izbora u gradovima prema novom zakonu moglo doći najranije na proljeće sljedeće god.

Rt Wellen

Mjesto odakle brodolomci s „Čeljuskina" očekuju spas

Rt Wellen je mjesto na koje su u posljednje vrijeme uprte oči čijelog svijeta. Tamo su koncentrisani radovi na spasavanju ekspedicije na ledolomcu »Čeljuskinu", koji su se poslije propasti broda spasli na ledenu santu u u polarnom moru; s tog rta je krenuo na svoj junački let pilot Lapidevski, koji je iz logora brodolomaca spasao ženu i djecu.

Selo Wellen na istoimenom rtu leži na Čukotskom Poluostrvu na zapad od Dježnjevovog Rta.

1930 god. su u cijelom mjestu bile samo tri zgrade evropskog izgleda: kuća izvršnog komiteta, škola, radiostanica i zadruga. Sve ostalo su bili samo „jarangi" Čukča, t.j. od remenja ispleteni šatori.

U današnjem Wellenu je već mnogo evropskih kuća, kinematograf, radiostanica za primanje, koja prenosi predavanja i koncerte iz Habarovska.

Čukči imaju mnogo motornih čamaca i lakih brodova, od kojih su nekoji snabdjeveni pomoćnim motorima. Kad se led zatvori, Čukči izvuku svoje bajdare na led.

Čukči love mrožove i tuljane, kojih je naročito mnogo kod Rta In-čau, udaljenog deset milja od Wellena. Ćukči se zanimaju za kosturskom industrijom, od moržovih kostiju. Sva njihova produkcija je određena za izvoz.

Načelnik sjeveroistočne ljetnje grupe G. D. Krasinski je o značaju Wellena i o radu na spasavanju brodolomaca s »Čeljuskina« rekao sljedeće:

»Wellen je najzgodnija baza za rad na spasavanju. Za nekoliko dana će stići ovamo sedam aeroplana. Kad brodovi stignu u zaliv, avioni će se montirati i odletiće na Rt Wellen; taj let će trajati dva do tri sata.

Baza Onman, koja je najbliža logoru brodolomaca, od Rta Wellen je udaljena 300 km.

SPORT

Ove nedjelje imamo jednu rijetku sportsku priredbu, pa se ujedno može reći da je od otvorenja Osvitovog igrališta faktično najveća. Momčad Željezničara je doista najbolja momčad iza kompletnog Hajduka s kojom je Osvit do sada igrao. Po prvi put dolaze nam mili gosti iz bijelog Zagreba što će bez sumnje s velikim uduševljenjem pozdraviti čitav naš grad. Momčad Željezničara nastupiće kompletna oba dana. Početak igre biće u 3.30 s. Ove važne utakmice povjeravaju se vodstvu saveznog suca g. Bakotića. Pretprodaja karata vršiće se u slastičarni g. Marušića, pa se obzirom na ogroman posjet i gužvu pred blagajnom, moli cij. građanstvo da nabavi kartu u pretprodaji.

SPLIT „IDEAL" SPLIT

Tvornica kapa i šešira muških i ženskih svake vrsti, po najnižoj cijeni izrađuje i popravlja najžur. bez prigovora

Veletrgovina žitarica i kolonijala

Dr. Marko Tarle

ŠIBENIK

Stigla galica, sumpor i rafija

D. Krsto Stošić.

Listajući statut grada Šibenika

Dr. Ivan Strohal u knjigi Statuti primorskih gradova i općina (Izd. Jug. Akademijá 1911) navodi kod koga se nalaze rukopisi statuta našega grada i kod koga tiskana edicija „Volumen statutorum, legum et reformationum civitatis Sibenici cum tabella rubricarum. Venetiis, apud Nicolaum Moretum 1608". Strohal također donosi, gdje se nalaze statuti i reformacije pisane talij. jezikom i druge pravne zbirke za grad Šibenik (str. 15-20.) No pisac ne zna još za četiri primjerka tiskanog Statuta u Šibeniku, koja posjeduje gradski Muzej, obitelj pok. dir. Ježine, Dr. V. Smolčić i Društvo Casino.

Ugo Inchiostri (Sul diritto statuario di Sebenico sotto la dominazione veneta, Venezia 1895) misli, da je Šibenik imao gotov statut g. 1260, ali svakako prije god. 1292. Reformacije našega Statuta počinju g. 1379, a osobito su važne one koje su učinjene g. 1438 za gradskog kneza Ljudevita Veniera. Mletačka vlada potvrđuje šibenski statut odmah pri zadzeću grada g. 1412.

Dosada nije nitko potanje prikazao šiben. Statut niti pokazao njegove osobitosti. Bez sumnje će našu publiku zanimati, da ovdje iznesemo nekoliko njegovih markantnih točaka, neobičnih za naše doba i prilike. Po njima ćemo bar donekle vidjeti, kako se negda u Šibeniku mislito i živjelo. Radi kratkoće pojedine djelove Statuta označujemo rimskim brojem, a arapskim pojedine kapitule (paragrafe). Izvaci iz reformacije označuju se slovom R.

Glasnik. Glasnik gradskog kapetana (kneza) morao je nositi štap sa slikom svetog Mikovila, zaštitnika Šibenika i sa slikom sv. Marka, zaštitnika republike. (I. 30)

Klanje blaga. Sve se blago moralo klati u klaonicu. Ono velikog zuba nije se smjelo klati prije početka Jutarnje, koju su kanonici u stolnoj crkvi molili izjutra. (I. 43)

Zajam i jamstvo. Nitko ne smije pozajmiti novac služinčadi. Zabranjeno je biti jamcem robu u poslu novca (IV. 5. 28)

Crkvena dobra ne smiju se otuđiti, a nastane li potreba, to se može učiniti dozvolom kaptola, biskupskog prokuratora i grad. kneza te odnosn. opata ili opatice. (IV. 40)

Dražba. Glasnik je imao za 15 dana javno vikati, da je neka stvar na dražbi i da se dava onome, koji više plati. K tome ima se objaviti dražba u nedjelje za vrijeme mise u crkvi sv. Frane i katedrali. (IV. 49)

Kmet na vinogradu. Težak koji primi od gospodina zemlju, dužan ju je obrađivati, a vinograd ima obrezati do polovine marta; prvi put ga okopati do polovine aprila, a drugi put u maju. (IV. 71)

Zanatlije. Svi zidari i koji mu drago radnici, koji rade za nadnicu, moraju ostati pri poslu od sunca ishoda do zapada. Ako odu s posla, kazne se gubitkom nadnice, dapače su dužni općini isplatiti globu od 20 soldina. (IV. 86, VI. 126).

Psost. Ako tko opsuje Boga ili Gospu, plaća globu od 5 malih libara, a opsuje li sveca, plaća 3 libre. Polovina pripada onome, koji učini prijavu, Ako je ne plati kroz stanovito vrijeme, tada ga knez i njegova kurija stavljaju uz stup sramote za cio dan t. j. otkada sunce izađe dok zapade (VI. 1)

Skidanje koprene. Ako netko skine ženi s glave koprenu („kuverlicu") ili kakav nakit ili učini da joj to pade na uvredljiv način, ima općini platiti 40 malih libara. Ko to učini plemkinji ili uglednoj ženi, ima platiti deset velikih libara. (VI. 8)

Krivotvorenje službenih pečata. Ako se tko usudi po vražjem poticaju da krivotvori pečat sv. Marka, gradskoga kneza ili pečat sv. Mihovila šib. općine, ima izgubiti desnu ruku i za vijek biti protjeran iz Šibenika i njegova kotara. (VI. 27)

Čarovnice. Ako koja osoba bude tako luda, da pravi čarolije travama ili na drugi način, ima je se zapaliti. (VI. 32)

Zlodjelo po noći. Za zločine koji se učine po noći, ima se odrediti dvostruka kazna, nego da su učinjeni po danu. (VI. 34)

Sodomija. Za one koji počine taj grijeh proti naravi, kazna je smrt na lomači. (VI. 36)

(slijedi)

Ratove ne tvore diplomati

Napisao FRANK H. SIMONDS Preveo sa engleskoga MILOŠ ŠUPUK

U članku napisanom za januarski broj rotarske revije „The Rotarian" španjolski ambasador u Parizu Salvador de Madariaga veli: Ako želimo izbjeći ratove, ako želimo provesti istinsko razoružanje, treba da se pozabavimo ne samo pitanjem razoružanja, koje je samo zadnja karika jednog dugog lanca, nego i pitanjem porijetla onih činjenica koje nas dovode do samog postojanja oružanih sila. Ta je izreka po mom mišljenju tačna identifikacija onog krivog shvaćanja koje je do sada tvorilo polaznu tačku i uzrok svih neuspjeha sa strane Amerike i mnogih neuspjeha Britanskog carstva u cilju osiguranja mira u poratnom svijetu.

Danas, dvadeset godina od početka rata i petnajst godina nakon primirja koje je prekinulo najstrašniju borbu u povijesti čovječanstva, tri činjenice dominiraju u medjunarodnim poslovima. U prvom redu, tokom zadnjih dvanaest mjeseci je skoro svaki odgovoran državnik u Evropi otvoreno javno raspravljao o mogućnosti novog svjetskog sukoba. Drugo, svjetska štampa jednakim pomanjkanjem kvalifikacija raspravlja dnevno o pitanju da li se Liga Naroda dade još uopće spasiti. Na koncu potpuni neuspjeh konferencije za razoružanje bio je već na široko identificiran početkom nove svjetske utakmice u naoružavanju.

Nasuprot ovim činjenicama treba ipak istaknuti i očitu istinu da nikad u povijesti čovječanstva želja za mirom nije bila tako općenita i ozbiljna kao i napori da se taj mir postavi na solidne temelje. Tu naposljetku i leži tragičan paradoks današnjih vremena; činjenica što narodi svugdje čeznu za mirom i opće priznati fakat da je Evropa bliža novom ratu nego što je igda bila nakon što je zadnji svjetski rat svršio.

Kako možemo da tumačimo ovu zaista paradoksalnu situaciju? U koliko možemo prosuditi iz današnjih prilika najveći i najozbiljniji napor u historiji za očuvanje mira čini se da ide u susret konačnom neuspjehu i, osobito u Evropi, narodi se vraćaju na stare sisteme političkih ravnoteža i oružane nacije. Iz Lige Naroda, koja je bez sumnje najambiciozniji pokušaj da se stvori jedan svjetski forum — barem poslije propasti rimske imperije — četiri od sedam velikih sila su otsutne, naime U.S.A., Sovjetska Rusija, Njemačka i Japan, a ima i drugih država koje već uzimaju u razmatranje eventualnost svog istupa.

Kako je došlo do tog da je, usprkos očitoj činjenici da velika većina naroda u svim zemljama želi mir, sam rat danas moguć i ako nužno još ne pretstoji? Prvi i najjednostavniji odgovor na ovo pitanje, koji je u Americi i najfamilijarniji, jest taj da su u Evropi miroljubive većine naroda nekako u nemogućnosti da dadu efektivan izražaj svojim težnjama, da vodje tih naroda na neki tajanstveni i zao način krivo predstavljaju prave težnje svojih sunarodnjaka bilo zbog egoističkih ciljeva, bilo zbog svojih reakcionarnih ideja. To je i bila, po mom mišljenju osnovna pretpostavka Wodrow-a Wilsona; to je bio i temelj njegovih težnja da treba učiniti svijet sigurnim za demokraciju. On je vjerovao da bi prepuštanjem vlasti u ruke naroda svugdje i na jednaki način omogućilo miroljubivim većinama svih naroda da kontroliraju vanjsku politiku svojih država. Većine su trebale da vladaju u svim zemljama i trebalo ih je opskrbiti orudjem demokratske vladavine. Isto tako trebalo je stvoriti Ligu Naroda u kojoj bi pretstavnici demokratskih i miroljubivih naroda imali da saradjuju na osiguranju svjetskog mira. Jednom riječju, Wilson je vjerovao u iskrenu želju za mirom ogromne većine u svim narodima i sveo je cijeli problem mira na pitanje vlasti tih većina u svim državama i na uspostavljanje odnosno sistema vladavine, koji bi osposobio pojedine narodne većine da njihova volja za mirom bude odlučujuća i na medjunarodnom polju.

U čemu je ta Wilsonova pretpostavka bila pogrešna? Zacijelo ne u njegovu vjerovanju u miroljubive osjećaje većina svih naroda svijeta. A ipak i ako su u prvim poratnim godinama čak i kod prijašnjih centralnih sila uvedene demokratske institucije, i ako su kod država ratnih Saveznika liberalne vlade i liberalne vodje odmah nakon svršetka rata preuzeli mjesta extremnih nacionalista ratnih godina, nije se moglo pronaći nikakovo sredstvo da Ženevska internacionalna ustanova postane zaista djelotvorna. Razlog je tome, po mom mišljenju prilično jasan. Narodi koji su svugdje bez iznimke težili za mirom izabrali su medjunarodne putove koji mogu da vode samo k ratu. Narodi koji su u prošloj borbi bili pobijedjeni počeli su tražiti reviziju granica utvrdjenih mirovnim ugovorima, dok narodi pobjednici o tome nijesu htjeli ni da čuju. Pobijedjeni su tražili mir osnovan na pravdi, a pobjednici mir osnovan na pravu postignutom paragrafima mirovnih ugovora.

Većine u Francuskoj i Njemačka, tražeći mir istom jednodušnom čežnjom upućivale su jedna drugoj neprestane poruke, svaka apelirajući na drugu da napusti svoje posebno stanovište u interesu samog mira, svaka identificirajući otklanjanje druge kao otklon koji je izraz volje cjelokupnog naroda i svijesno odbacivanje jedinog puta koji vodi miru.

„U ime mira uspostavite ponovno naše narodno jedinstvo« zaklinje njemački narod. „U ime mira jamčite nam našu sigurnost"odgovaraju Francuzi. Svaki put kada su se pobjednici i pobijedjeni susretali u Ženevi, zastupnici su njemačkog naroda stalno i glasno tražili reviziju mirovnih ugovora dok su francuzi čvrsto stajali na stanovištu svoje sigurnosti osnovane na status quo, jer su postojeće granice »Evropski zakon« i Liga je Naroda dužna da taj zakon respektira. Uslijed toga je Njemačka počela da traži reformu statuta Lige Naroda u cilju da bude omogućeno ostvarivanje raznih revizionističkih programa. Njemački narod koji želi mir neće da napusti jednodušnu težnju za revizijom ugovora. Francuski narod koji je isto tako željan mira neće ni da čuje o nekakvom ugrožavanju svoje sigurnosti. Anglosaksonski pak narodi, isto tako željni mira neće da primaju na sebe nikakovih obaveza prema evropskom kontinentu. Na ovaj je način konferencija za razoružanje morala doživjeti potpuni neuspjeh, a Liga Naroda dospjeti u današnje stanje. Držim da je smisao gore citiranih riječi gosp. de Madariaga taj, da nije moguće forsirati pitanje razoružanja dok ne bude isključena i sama mogućnost da jednakost u naoružavanju može dovesti do rata. Razoružanje bi se dalo postići samo kad bi se mogla pronaći neka zajednička formula u dosada potpuno oprečnim pogledima u pitanju revizije mirovnih ugovora. U pomanjkanju takove formule jasno je, da će predstavnici interesiranih naroda nastojati da iskoriste ustrojstvo Lige Naroda i sva debatiranja o razoružanju u korist svojih nacionalnih težnja i da će Liga Naroda i konferencija za razoružanje služiti kao poprište borbe a ne kao mjesta za medjunarodnu saradnju. Razlog tome nije što diplomati svjesno iskrivljuju volju odnosnih narodnih većina nego i što odviše vjerno zastupaju stanovište svojih naroda.

Danas svi narodi žele istom iskrenošću mir, ali svaki narod očekuje da će njegovi predstavnici, tražeći mir u suglasju sa nacionalnim težnjama, očuvati i sva nacionalna prava. Jednom riječju svi narodi zamišljaju internacionalni mir samo sa svog nacionalnog gledišta. Svi su jednako slijepi za očiglednu opasnost po sam mir prouzrokovan izrazitim naglašavanjem svojih posebnih prava i svi su jednako netrpeljivi prema stranom javnom mišljenju koji se u stvari osniva na istim krivim pretpostavkama.

U Americi došlo je do velike zbrke u pitanju da li bi Amerika morala stvarno saradjivati na internacionalnom polju ili bi svoju aktivnost imala da ograniči na samo šiljanje američkih delegacija inostranstvu koje bi imale da tumače amerikanske nazore u pitanju svjetskog mira.

Temeljna pretpostavka za svaki internacionalni pothvat koja traži stvarno ograničenje nacionalnog suvereniteta i koja zahtjeva i pristanak na stvarne internacionalne obaveze, ne samo što je skoro jednodušno odbačena od javnog mišljenja U.S.A. nego služi i kao izvrsna politička parola u nutarnjo-stranačkim borbama.

Želimo li osigurati svjetski mir treba najprije da stvorimo jednu internacionalnu vlast, jer je dokazano da su ratovi posljedica sukoba medju nesložlivim nacionalističkim težnjama pojedinih naroda. U tu svrhu treba da uvjerite sve narode o potrebi da se podvrgnu internacionalnom sudu za riješenje svojih sporova sa drugim narodima, ili da stvorite internacionalnu silu koja bi bila dovoljno jaka da takovu presudu nametne narodima koji bi joj se opirali. Ali kako stvari danas stoje, nijedan narod nebi pristao da žrtvuje svoja prava u korist nekog internacionalnog foruma, a malo tko bi pristao na to da dade svoje ljude i svoj novac, da pribavi tom forumu potrebitu moć. Posljedica je svega toga, da je svako nastojanje, da se svjetski mir postavi na čvrste i trajne temelje dospjelo u čor-sokak. Liga Naroda stvorena bez moralne i fizičke snage nalazi se u zastoju. Narodi se ponovno naoružavaju sa velikom užurbanošću, jer je jasno, da nemaju drugih sredstava nego prosto oružje za postizavanje ili za očuvanje onoga, što njihovi stanovnici smatraju svojim prirodnim i inherentnim pravom.

Ne vidim kako bi se današnoj svjetskoj situaciji moglo izbjeći, dok oni koji požudno žele mir i kojima su jasne zapreke što stoje na putu njihovim nastojanjima ne budu uspjeli da uvjere odlučujuće većine svojih naroda o očitoj istini da se mir ne može postići bez napuštanja izvjesnih nacionalnih prava i bez stanovitih žrtava u nacionalnim interesima. U kratko problem svjetskog mira ne sastoji se u uklanjanju stanovitih ratobornih vodja, nego u tome da uvjerimo sve miroljubive većine pojedinih naroda da su one same krive za današnju opasnost rata, jer ne umiju da shvate krajne posljedice tvrdokornog naglašavanja svojih posebnih nacionalnih prava. Dokle god francuski narod bude tražio mir i sigurnost, njemački narod mir i reviziju, amerikanski narod mir bez internacionalnih obaveza, dokle god ova tri naroda budu slali svoje pretstavnike na razne konferencije sa zadaćom da beskompromisno brane njihova posebna stanovišta, svijet mora da i dalje ide onim putem koji neminovno vodi budućem ratu.

Nedjelni psalm

Naše su oranice rodile sunce,
I nabrekle ruke, i sanjive oči,
I pustinjsku tugu, što srebrno toči :
Zvonike gladi i molitve meke . . .

I na svakoj brazdi krv i ponos stenje.
Radnja i mrijenja protiču ko vrijeme.
Srce nam nose sunčane čežnje, —
Vjetrovi što zvone ponosom i tugom ...

Srećko Ćičin Šajin

TRGOVINA ŽELJEZNE ROBE
IVAN RELJA i DRUG
ŠIBENIK Zagrebačka ul. 114

Veliki izbor svakovrsnih nožića za brijanje

„SLAVIJA"
TVORNICA SAPUNA
Braća Iljadica-Grbešić pok. Petra
ŠIBENIK
Proizvađa za domaćice najbolji i najkorisniji sapun za pranje rublja: žuti, zeleni i bijeli.
Prodaje se svugdje

Prof. Ćiro Gamulin

MORSKE NEMANI

U posljednje je vrijeme javnost bila u nekoliko navrata uzbuđena raznim vijestima po novinama o morskim nemanima, koje su se sad amo sad tamo pojavljivale. Veliku je buru podigla ona neman iz škotskog jezera Loch Nessa, a koja je imala svoj epilog u parlamentu i po ulicama mondneskih gradova, gdje su mirni i trijezni Škoti bili izvrgnuti ruglu. Osobitu je pažnju na sebe svratila ona neman, čiju su strinu morki valovi izbacili na obalu Francuske, kod Cherbourga, pa u najnovije doba ona ogromna morska neman, koju je komandant transatlantika „Mauritania" gledao kroz cijele 3 minute, a po njegovom pričanju bila je duga i preko 20 metara . . . Pa i jedan dječak sa otoka Visa vidio je sličnu neman za trajanje jedne jake oluje.

Sve ovo opet daje povoda mnogom raspravljanju i vjerovanju u postojanje još živućih dinosaurija, a koji su u pradavna doba živili na našoj zemlji.

Ali nije ovo novost da se morska neman udostojala tako često kroz kratko vrijeme pokazati se čovječjem oku Ona se je osobito često javljala u prošlom stoljeću, kada je mašta neukog i neupućenog naroda o njima stvarala nevjerovatne priče.

Da najprije navedemo nekoliko slučajeva.

U martu 1818 god. evropska štampa je donijela vijest da je za trajanja jedne jake oluje, koja je mnoge brodove potopila, otkrila krovove kuća, čupala stabla, bila izbačena na kopno kod Languedoca (Franc.) jedna ogromna morska neman, a koja se je stala slobodno da kreće po kopnu kao da je prava kopnena životinja, naime koja može da živi i na kopnu i na moru. Navalila je na ribarske kućice, i ugrabila je jedno malo dijete. Zatim je prošla na groblje, možda dovabljena mirisom lješina, i tamo je svojim jakim nogama i oštrim pandjama počela da iskopava lješine. O ovom je događaju obaviještena vlast, koja je tamo odmah poslala četu vojnika da neman utuku. Ali su njihova nastojanja bila uzaludna, jer bi se neman po danu skrila u more, a po noći izlazila na kopno i pustošila po okolnom kraju na strah i trepet stanovništva. Oko 250 osoba je postalo žrtvom njene proždrljivosti. Ipak je jednoj četi uspjelo da bajonetama izbodu neman, a što se je brzo pročulo po cijeloj Francuskoj.

God. 1898 vidio je jednu sličnu morsku neman neki pomorski poručnik Largesij. On ju je dapače i sa dva urođenika i lovio, a po pričanju očevidaca, neman je bila duga preko 20 metara. Malena glava bila joj je na vrlo dugom vratu. Jedan urođenik iz Indokine je god. 1883 naišao na morsku zmiju, dugu 19 metara. Zmija je bila već mrtva i u raspadanju.

Slične su se nemani javljale i u visokim planinama. Prije nekih 80 godina jedna ogromna neman je uznemirivala mirne stanovnike Južnog Tirola. Pred ne dugo vremena umro je jedan od posljednih očevidaca ovog „zmaja" koji je utvrdio da je on neman gledao i sam je sudjelovao u lovu. Po njegovom pričanju neman je hvatala djecu i ovce i nosila ih u svoja skrovišta. Nekim je seljacima uspjelo da je rane, našto se je ona uz silno urlikanje, koje je po svim okolnim planinama odzvanjalo, povukla u pećinu i više se nije pojavljivala.

Još bi mogli da nabrojimo mnogo slučajeva iz ovog i onog kraja o morskim zmijama i sličnim nemanima, navesti bi mogli mnogo fantastičnih priča i opisa, ali nas interesuje što nauka o svemu ovome kaže.

Najprije nauka stavlja jedno pitanje. Jeli moguće da je jedna tako velika neman mogla da izbjegne opreznom oku istraživača, kojemu je uspjelo danas da pogleda dapače i u svijet ultramikroorganizma? Ako takve nemani postoje, onda mora da postoje i udaljeni, skriveni i nepristupačni kuti, u kojima se ona zadržava. Čovjek istraživalac još nije prodro u sve krajeve zemlje, a pogotovo dobro ne poznaje morske dubine, iz kojih su tu i tamo javlja morska zmija. Ali je ovdje potrebito odmah naglasiti da je više puta nauka dokazala da su očevidci bili u zabludi i da su oni gledali jedamput krdo dupina, koji su jedan za drugim skakutali i tako svi skupa izgledali kao jedna duga vijugava zmija, a drugi put opet da je to bio ogroman kit koji je pred neiskusnim okom promatrača bio morska neman, ili je to opet bio morski pas, a od kojeg je fantazija stvorila morsku zmiju.

Kad bi uistinu postojala takva zmija, onda bi se sigurno do danas bila našla jedna lješina, izbačena na obalu mora, ili barem po koja njena kost. Dovoljno bi bio i jedan zub, ili bar jedno rebro pa da se postojanje ovih životinja utvrdi.

Nauka međutim ne isključuje svaku vjerovatnost da ove nemani postoje. Još uvjek se otkrivaju novi životinjski oblici, a to pogotovo iz velikih morskih dubina. Pred 70 godina se je vjerovalo da u morskim dubinama preko 300 metara uopće ne žive nikakva živa bića, dok su nam brojna istraživanja posljednih vremena dokazala da je život i u najdubljem moru, pa i preko 8000 metara vrlo zanimiv i čudan. Uspjesi prvih istraživanja velikih morskih dubina, otkrića čudnog životinjskog svijeta dalo je mnogim istraživačima nade da će se u morskim dubinama pronaći i još žive ostatke gigantskih guštera, koji su nekada na našoj zemlji živili. Ali su se u nadi prevarili. Istraživanja su naime kazala da svi ovi životinski oblici, bilo to ribe ili raci, bilo to mekušci raznih grotesnih oblika, po organizaciji svog tijela nijesu nikako primitivni, nego naprotiv, sve su to životinje na visokom stupnju razvoja.

U velikim morskim dubinama nema svijetla, pa nema ni nikakvog biljnog života a i ni životinje, koje se hrane biljnom hranom, kako su se hranili primitivni oblici gigantskih guštera i zmija.

Na našoj je zemlji bilo nekada doba, kada su tople prašume i džungle zauzimale mnogo veće prostore, nego što ih oni danas zauzimaju.

One su bile nastavane, kako nam to kažu okamine, sa osobitim sisavcima, a koji su većinom davno izumrli. Tu i tamo zadržao se još živi spomen iz te dobi. Tapir, na pr. nekada je bio na daleko i široko raspostranjen, dok danas pak nesigurno životari i noću se skita po rijetkim barovitim mjestima džungla Južne i Srednje Amerike, na Sumatri i Javi. I okapi danas nastava samo najzapadniji dio prašuma belgijskog Konga, a prvi je put zapažen tek 1899 g.

Možda da se i drugi sisavci skrivaju po prašumama na sličan način. Ali sigurno da svi ti stvorovi neće biti od osobite razlike od danas živućih životinja. Tapir je daleki rod nosoroga, a okapi je daleki rod žirafe. Tako ona neman, čiju su strvinu valovi mora bacili na obalu Francuske kod Languedoca, a koju je dnevna štampa senzacionalnim slovima opisala kao pravu morsku zmiju, nije ništa drugo nego jedna osobita vrst kita. Nauka je sklona da kaže da su naprosto neodržive sve one priče o gigantskim potomcima iz doba gmazova, koje se od vremena na vrijeme javljaju u štampi. Doba gmazova je bilo mnogo ranije, a klimatske prilike te dobi što je sigurno dokazano, bile su veoma različite od današnjih, pa je nevjerovatno da bi neki od dinosaurusa na pr. mogao da se još potuca neopažen sve do dana.

Rasprostiranjenje i raznolikost današnjeg života vjeratno je utvđena. Sigurno je to da još nijesu poznati svi životinjski i biljni oblici, koji danas žive, ali je i to sigurno da nećemo naći životinje sa nekom bitnom razlikom od plana organizama, kojega danas nauka poznaje.

Ali za nauku nije to od tolike važnosti, hoće li se naći koji novi kit, ili kojá druga vrst danas živućih životija koliko je važno otkrivanje mnogih taj ni, koje joj se sve češće nameću, a za čija eventualana otkrića daevna štampa ne bi trošila tolike stupce.

VASO ĆOK - ŠIBENIK

Industrija svijeća na električni pogon.
Zastupstvo mineralnih voda Rogaška Slatina.
Skladište papira Zagrebačke dioničke tvornice papira Zagreb.
Skladište anilinskih boja Vilim Brauns, tvornica boja, Celje.
Trgovina kuhinjskog posuđa, staklarije, stakla za prozore i okvira.

Pokućstvo i uređaji savremenog stila
spavaće sobe i trpezarije
kuhinjski namještaj i potrebštine
Prodaja za gotovo, otplatu i bankovne knjižice
Generalno zastupstvo i konsignaciono skladište
OTO GRABOVAC, ŠIBENIK
(Kraj crkve sv. Frane)

Olakšice za plaćanje zaostalog poreza

Zakonom 18 februara 1934 o izmjenama i dopunama zakona o neposrednim porezima date su velike olakšice dužnicima za plaćanje zaostalog državnog neposrednog poreza. Glasom odredbe § 28 pomenutog zakona dužni državni neposredni porezi do konca 1932 god., naplaćivaće se prema visini duga, u toku od najviše jedanaest godina počevši sa 1934 godinom.

U toku od 11 godina naplaćivaće se dug, ako njegova visina iznosi dvostruki ili veći iznos jednogodišnjeg zaduženja. Ako visina duga ne premaša dvostruki iznos jednogodišnjeg zaduženja, onda će se dug, prema visini, naplaćivati po slijedećoj tablici:

ako je dug 9/5 od jednogodišnjeg zaduženja u 10 godina; ako je dug 8/5 od jednogodišnjeg zaduženja u 9 godina; ako je 7/5 u 8 godina; ako je 6/5 u 7 god.; ako je 5/5 u 6 god.; ako je 4/5 u 5 god.; ako je 3/5 u 4 god.; ako je 2/5 u 3 god.; ako je 1/5 u 2 godine;

ako je dug manji od 1/5 godišnjeg zaduženja dospjeva za naplatu u 1934 godini.

Pod jednogodišnjim zaduženjem podrazumjeva se ona ukupna svota neposrednih poreza, kojom je poreski obvezanik zadužen u god. 1933. Ako slučajno zaduženje u g. 1933 nije za cijelo izvršeno bilo, smatraće se jednogodišnjim zaduženjem, zaduženje one ranije godine, za koju je ono u cjelosti izvršeno bilo.

Ovdje ćemo našim čitaocima jednim primjerom da objasnimo gornju tablicu.

Neko lice u g. 1933 bilo je za sve državne neposredne poreze zaduženo sa 3000 din. Ako poreski dug tog lica za državne neposredne poreze do konca 1932 g. iznosi din. 5400 (9/5 jednogodišnjeg zaduženja od 3.000 din), dug će se od njega naplatiti u 10 g. Ako pak dug za državne neposredne poreze do konca 1932 g. iznosi samo 36000 din. (6/5 jednogodišnjeg zaduženja od 3000 din.) dug će se naplatiti u 7 g. i t. d.

Ovom olakšicom moći će se poslužiti samo oni dužnici, koji potpuno podmire neposredne poreze za 1933 g. jer za neposredne poreze iz g. 1933, nema ni odlaganja ni olakšica. Pored toga ne valja zaboraviti da se polakšica odnosi samo na dugujuće državne *neposredne poreze*, a da su dugovi državni posredni porezi isključeni od olakšice.

Utvrđeni iznos dužnog drž. neposr. poreza po gornjoj tablici, uplaćivaće se u jednakin godišnjim obrocima u kvartalima sa tekućim porezom.

Dalja je olakšica da se na dug ne plaćaju kamate, dok se obroci tačno plaćaju o dospjelosti. Ako dužnik izostane uplatom o dospjelosti, na dospjeli dug od tog dana teče kamata.

Moramo skrenuti pažnju našim čitaocima još da se gornje olakšice u plaćanju i u kamatama odnose samo na dužne *državne* neposredne poreze. Prirezi; banovinski, opštinski i vjerski gdje je ovaj zadnji već uveden) isključeni su od olakšica, u koliko nebi banovina, opštine i vjerske zajednice posebnom uredbom dale iste olakšice za za zaostali dug na prirezima,

Ustreba li licu, koje je u zaostatku sa isplatom neposrednog poreza, uvjerenje o plaćenom porezu, u svrhu postizavanja izvjesnog prava, odobrenja ili pogodovnuja, nadležna poreska vlast moraće mu ga izdati, čim utvrdi da je plaćen dospjeli dio tekućeg i dugovanog poreza. L.

Fizičko vaspitanje

Gimnastika (fizičko vaspitanje) imala je veliku važnost još u stara vremena, a danas u doba intenzivnijeg intelektualnog rada morala bi imati još veću; jer za vrijeme gimnasticiranja mozak se odmara, te se tako sprječava štetnost zamora.

Gimnastičke vježbe, bile one spontane (igre) ili metodične (pod komandom) uljepšavaju tijelo, postaje jače, agilnije, a zglobovi elastičniji, djeluje kao regulator na ishranu, jer djeluje na pojave asimilacije i desimilacije.

Stare gimnastičke vježbe kao na pr. trčanje, marširanje, bacanje diska, plivanje obogatile su se novim kao biciklа, veslanje, jahanje, ples, lov it.d.

Oni pak koji su cijelog dana zaposleni nesmiju zaboraviti da postoji i sobna gimnastika, bilo sa ritmičkim pokretima jednog ili drugog djela tijela, bilo upotrebom malih sprava, kao jakih metalnih spirala, podizanje tegova ili upotrebom gvozdenih štapova.

Atletske vježbe pripadaju profesionalcima i osobama snažnih mišića.

Umjerene gimnastičke vježbe djeluju povoljno na probavnu i disajnu funkciju.

Plućna gimnastika sastoji se u dubokim udisajima i izdisajima vazduha koji povećava kapacitet grudnog koša i stavlja u pokret cijelu plućnu masu zajedno sa njenim vrhovima koji se slabije ventiliraju pri običnom disanju.

Pjevanje je u plućnoj gimnas. naročito preporučljivo.

Koliko gimnastika koristi čovječjem tijelu toliko ne gimnasticiranje šteti. Ne samo što štetno djeluje na ishranu i na razvitak mišića nego i moralna strana strada; dovoljno je spomenuti kartanje, vino, morfium i mnoge druge ljudske poroke. Ovi ne samo što štetno djeluju na potomstvo, nego i na državu.

Čovjek raspolaže velikim brojem korisnih i zabavnih, tjelesnih i duševnih zabava kojima se može ujedno zabavljati i odmarati; neka iskoristi pa će duševno i fizički biti zadovoljan.

Dr. A. Dreščik.

Oglas natječaja

Sokolsko Društvo u Šibeniku raspisuje natječaj za dovršenje svog doma.

Sve informacije glede izvedbe radova kao i ostalih uvjeta mogu se dobiti kod tajnika odbora, kod kojega se mogu dobiti i primjerci nacrta i troškovnika uz oštetu od Din. 100.-

Natječaj traje do ukjučivo 21 aprila 1934.

Otvaranje ponuda slijediće spomenutog dana u kancelariji Sokolskog društva na poljani Kralja Petra Oslobodioca u 19 sati.

Ponude se imadu predati zatvorene u obvoju i propisno biljegovane.

Pri predaji ponuda natjecatelji moraće da polože kod blagajnika odbora u ime kaucije 10% od ponuđene svote i to u gotovom ili u vrijednosnim papirima.

Onome kome bude povjerena radnja biće taj iznos pridržan do superkolaudacije radnje, dok će se ostalima povratiti nakon objavljene licitacije.

Odbor za izgradnju Sokolskog doma

pretsjednik:
Dr. Srečko Poturica s. r.

tajnik: *Kreš. Novak s. r*
blagajnik: *P. Sunara s. r.*

Živmar:

U „makinji"

U čadavoj, niskoj i zauljenoj prostoriji, sagibaju se, povijaju i opet uspravljaju petero ljudi, odjevenih u otrcanu i bezvrijednu odjeću neodređene provenience i bogzna koje boje. Ukočenim i široko rastvorenim očima na ispijenim i požutjelim licima zure rezignirano u neku neopredjeljenu tačku pred sobom, a košćatim i mršavim rukama, isprepletenima modrim i kao mali prst nabreklim žilama, mehanički pune sprtve maslinovim tijestom i slažu ih na hidrauličku presu. — To su takozvani „makinjari".

Nedaleko od njih, koja četiri metra na desno od prese, naprežu se i kidaju od truda četvorica njihovih drugova, valjajući teški kameni mlinski točak, kojim se melju masline u smeđu kašastu masu. Po dvojica na svakom kraku vodoravne poluge, provučene kroz sredinu kamenog točka uz koji je priljubljen veliki drveni badanj, obavljaju taj konjski posao mirom i pokornošću zapregnutog živinčeta. Pognute i kao na ulomljenom vratu obješene glave, zgrčenih leđa — sa ravno napred opruženim rukama upiru u mlinsku polugu, odupirući se o balavo uljeno tlo tankim, od napora drhšćućim nogama. Tako oni po čitave sate u zamornom jednoličnom ritmu vuku teški teret u krugu sa dijametrom od jedva tri metra. — Ove nazivaju „mlinarima".

Napred do ulaznih, širom rastvorenih vrata, poredali se oko kotla isto tako bjedni i odrpani ljudi, koji zamišljeno i regbi sa jedva zamjetljivom nijansom zavisti u očima prate mučni posao te devetorice. Od vremena na vreme, zaviri u „makinju" po nekoji imućniji seljanin, nehajno zaokruži pogledom unaokolo i otide . . .

— Eh! muči se i ubijaj dan i noć, a ne bih mario da je zašto — prozuzti klečeći jedan od „makinjara". Zatim se uspravi u gornjem tjelu i poluglasno nastavi:

— Kad bi čovjek bio barem toliko plaćen da se može poslije dvanaest sati ovakovog rada pošteno najesti u porodici, te da uzmogne kupiti odvoljno sapuna da se pristojno opere — ni pô žalosti. Ali, ljudi, zaklinjem se živim Bogom da sa ovakvom nadnicom ne možeš ni sam sebi da namakneš do sita „pulente", a kamo li da prehraniš porodicu i da pribaviš najnužnije što čovjeku treba. —

— Fala Bogu i na ovomu, kad se ne može bolje — odgovori mu drugi „makinjar". — Danas se ne pita kolika je nadnica, nego se prima što ti se daje. —

— Tako je — upadne jedan od onih oko kotla. — Vi koji radite možete se smatrati sretnima, jer ste u mogućnosti da bar nešto zaradite. Što bismo tek mi morali kazati. koji protiv svoje volje šetamo, a u kući nigdje ničega. —

— Šta se ne pita kolika je nadnica — revoltira se prvi „makinjar" i, ne obaziruči se na ovoga zadnjega, okrene se svome drugu: — To vi ne pitate, koji ne znate cijeniti sebe ni čovjeka u sebi. Vi ste i krivi što mi svi ovako stradavamo. Da se vi niste nudili po groš, mi bi danas bili plaćeni kao što se ljudi plaćaju, a ne roblje. —

— A što, čovječe, to govoriš, — oglasi se plaho i bojažljivo poguren seljak „mlinar". — Da se mi nismo primili posla, bili bi se primili drugi Mi smo toliko ogladnili, da bismo bili stupili u posao i uz polovinu ovakove dnevnice. Uvaži, da danas ima u našem selu obitelji, u kojima se ne jede hljeba po osam dana. — Je li tako, braćo? — obrati se ostaloj trojici „mlinara".

— Jest, i po više od osam dana. Šta on samo govori. Ima nekojih, koji kuhana ne jedu po petnaest i po dvadeset dana, nego se zelenom travom hrane — zagrajaše sva trojica „mlinara".

— Svemu ste tomu vi krivi ili bolje vaša glupost — opet navali prvi „makinjar". — Vi sagibate šiju pred svakom šušom. Svaka budala može da vas vuče amo tamo. Ne znate tražiti svoja ljudska prava, pa je razumljivo da onda o vama nitko ne vodi računa — niti je kome brige za vas, pa makar skapali svi skupa od gladi. A pošto je izmedu nas preteška većina takvih, kao što ste vi' razumljivo je da i nas manjinu povlačite sobom u bjedu. —

— Šta ćeš ti! — zaleti mu se oštro u rječ treći „makinjar". — I šta ćemo svi mi, kad smo potrebni od pola dinara i kad nas svak izrabljuje. Eto su nam pričali svega i svašta, vukli nas sad na jednu, sad na drugu stranu. Obećavali su nam zlatna brda, pa šta smo imali od svega toga. Ništa — ama baš ništa! — Nema, brate, nego muči se, trapi se i gladuj — pa gladan umri da dodeš lagan pred lice Gospoda Boga, pa da mu od svega srca zahvališ na svim dobročinstvima, koja ti je u svojoj neizmjernoj dobroti izvolio iskazati na ovom gadnom svijetu. — Dalje nema šta da se govori — završi treći „makinjar" teškim sarkazmom.

— Slabo ti to govoriš, brate. Vjeruj da se svemu može doskočiti kad se ljudi slože i sporazume — uze ozbiljno razlagati četvrti „makinjar". — Evo, recimo, da smo se mi svi u selu sporazumjeli da ne će nitko od nas pristupiti radu, ako nam se ne plati izvjesna zadovoljavajuća nadnica. Ne velim tako visoka, koju gazde ne bi mogli podnijeti, nego takova i tolika da bi bila prijemljiva za nas i za njih. — I sada, vi znate da se masline moraju samljeti i ulje učiniti. S time se ne može čekati, niti se može drukčije. Recite mi, dakle, pod pretpostavkom da smo tako uradili: bili mi danas bili bolje plaćeni ili ne?

— Eto, vidiš kad je čovjek razuman kako govori — razdragano mu povladi prvi „makinjar".

— Ma šta, druže, govoriš — zaskoči opet drugi makinjar. — Kako mogu svi ljudi u selu jednako misliti i kako se mogu sporazumjeti, kad ni pet prstiju na ruci jednog jedincatog čovjeka nisu jednaki. Pa onda, došli bi iz drugih sela potrebni ljudi, pa bi radili. A onda? —

— Ne bi došli, bolvane, ne bi došli, kad bi mi bili složni. Mi im ne bi dozvolili da rade. A onda, mogu se oni na isti način složiti i u svome selu. Sva sela. Sva sirotinja u cjeloj našoj zemlji da se složi, budalo. Razumiješ li?! — razviče se nervozno prvi „makinjar" i stane uzrujano hodati od jednog kraja „makinje" do drugog.

— Tu se ne može ništa uraditi niti pomoći bez — klasne organizacije — izgovori prigušenim glasom kroz nos, akcentirajući zadnje dvije riječi, neki „amerikanac", koji je kući prazan došao, a koji se je nalazio u grupi oko kotla — i uputi se prema izlazu.

— Šta organizacija. Kakva klasa. Šta znaš Ti i tvoji Amerikanci. Šta će nama Vaše amerikanade. Neka gledaju ti tvoji Amerikanci svoje milijune nezaposlenih. Eto, šta im je pomogla ta njihova krasna klasna organizacija. Mi znamo i mi ćemo uskoro s božjom pomoći sami povoljno riješiti sva pitanja i dovesti u sklad svačije interese u našoj zemlji. I to na način kako nas narod bude najbolje znao. Bez tuđe pomoći i bez tuđih novotarija. — Kao da se mi ne znamo organizirati. Ili kao da mi nismo i sada organizovan narod. Vidiš ti moga mudrijaša — raspričao se u oratorskoj pozi opet jedan od onih oko kotla, koga su u selu nazivali „deputat".

Svi sada nepodjeljeno i glasno stanu odobravati „deputatu", dovikujući „amerikancu" podrugljive doskočice — tako da se je „makinja" orila od zaglušne graje i buke.

— Šta je to. Kakva je to galama?! — odjekne odjedared autoritativan glas gazdin sa vrata. — Šta — vi ne radite. Zar mislite da vas za to plaćam da mi ovdje besposleno „čakulate" i dižete buku?! — A šta ih vi smetate pri poslu? — okosi se na one oko kotla. — Ajde. Odmah svi vani! Neka se svako svojim poslom bavi. Ima se uvjek nešto raditi, samo ako se hoće — razumjete li vi besposličari?! —

Oni oko kotla pokunje se i brže bolje jedan za drugim šmugnu napolje. A „makinjari" i „mlinari" prihvate se žurno svaki svoga posla.

Kad je gazda otišao, drugi „makinjar" ošine prvoga pogledom i jetko reče:

— Ajde ti sad regni, pobro, ako smiješ . . .

Prvi „makinjar" istisne kletvu kroz zube i nastavi šutke sa ostalim drugovima mučan rad za koricu nasušna hljeba . . .

STROJARSKA MEHANIČKA RADIONA I LJEVAONICA METALA

S. Kordić i drug

Šibenik

RADIONA za popravak svakovrsnih parnih strojeva, sisaljka, motora, automobila, granika, kompresora, turbina.

MONTAŽA svakovrsnih strojeva, mlinova, hidrauličnih presa, motora na brodove, čamce i t. d.

AUTOGENO VARENJE I REZANJE ŽELJEZA

Ljevanje se obavlja sirovim strojem. Konstrukcije se popelo od bronze

Ponovno veliko sniženje cijena !!!

Iskoristite prigodu od 15 III do Uskrsa, te kupite samo lijepu i jeftinu **„Peko"** cipelu.

Dječje od din. 30—35—40—50 itd.
Ženske „ „ 48—64—74—84—95—125 „
Muške „ „ 85—95—125—135—145 „

Osim toga veliki izbor novih proljetnih modela — kao i ljetnih sandala za dame i gospodu.

Posjetite nas te se uvjerite. **„PEKO" Šibenik**

Australija nam liferuje krvava, uskršnja jaja

Ljubićevi su najsiromašnija ljudska stvorenja u našem selu. Pet članova broje ovu obitelj: majka i četvero nejake dječice, valjani učenici seoske osnovne škole.

Koliba, koju su česte zimske kiše prorešetale i stvorile na krovu široke otvore, upravo dostaje za Ljubićeve. Pa opet u kuću smjestili su još jednu kravu, dvije ovce i jednu magaricu, čitavu svoju imovinu. Krotke, domaće životinje bile su najveća briga majci, a najveća radost djece. Često su đaci -sirotani znali da skreću s prave staze... Umjesto u školu, mališani polazili su u pašu. I domaće životinje obilato su nagradile dobru djecu zahvalnošću: krava se otelila, ovce se objagnile, a magarica okotila je pule svoje — neobično velike glave, milih velikih crnih očiju —zaklonjenih raščupanom dlakom kamilove boje. Mnogi lakovani automobil zaustavljao se na putu da radoznali — otmeni putnici — pomiluju kudravo, dražesno pule. A sretna djeca, iz nježnih ruku radosnih putnika, primala su nagrade u novcu, u hljebu i lijepim riječima Sve ove darove donosili su mališani kući majci svojoj. Jerka, tako se zvala majka četvero mališana, bila je vremenita žena i betežna. Kao dijete pala je i prebila cijepanicu desne noge, pa ovu mukotrpno vuče poput suve grane, već 50 godina. A djeca njezina: Stipe, Ante, Srečko i Milica, zdrava su, rumena, vedra i vragoljasta.

„Nema mi čovjeka kod kuće, pa se djeca raskalašila« pravdala se Jerka kada su susjedi dolazili do nje da je pošteno izgrde djece radi: „Tvoja su djeca najveći zlikovci u selu. Puštaju blago svoje u tuđe njive« — bjesnili su jedni. »Tvoja djeca potrgala su pupove na mojim sadnicama« tužili se drugi. A treći: »Djeca tvoja isprebijala su moje dijete pa teško njima kada ih uhvatim«.

Jerka je znala da su joj djeca nestašna, vižljasta, ali i to, da su gladna, gola i bosa. Upravo najnesretnija djeca u selu... Što je zapravo mogla da učini Jerka za mališane svoje? Nudila je sebe komšijama da radi, a ovi su je odbijali: »Stara si! Bežesna! Bolesna!« Opet majku je ubijalo bezdušno postupanje djevera Bare. Ovaj je javno klevetao nesretnu ženu, nevjestu svoju: „Brat moj Vice, muž tvoj, niti je bio, niti će ikada biti čovjek! Svi u selu znadu da je velika luda! Kako da i nije? Uzeo je sebi ženu, golu, bosu, i Bog je pošteno kaznio — šepavom nogom! Ha, ha, divlje se kesio Bare, dok je Jerka grcala krvave suze.. „Slušaj, luda ženo, što pričaju mještani koji se vraćaju iz Amerike!« Jerka je uistinu čula zlobna došaptavanja: „Vice, zaboravio je u tuđini na djecu, ženu i kuću svoju. Živi gospodski sa nekom Belgijankom koja posjeduje u Santa Fe lokal, u kome se prehranjuju uposleni radnici. Vice šeće, dobro jede, igra karte i miluje Belgijanku!" I dok se u tuberkuloznim grudima bijedne Jerke kidalo srce od očaja, sramote i tuge, djever joj najviše napakostio. Tužio je Jerku sudu, da je jedne noći upala u njegovu štalu i ukrala najboljeg pijevca, kojeg je iste noći operušala, ispekla i pojela ga u društvu svoje djece. Svježe su joj rane koje joj je usjekao u srce pokvareni djever: »Kujo, prokleta! Lupežice! Srami se od svijeta! Utroba se raspala, da Bog dâ tebi i djeci tvojoj, koji ste proždrli pijevca moga! Neće Vam proći ovo glatko! — prijetio je Jerki i djeci djever...

Jerka je ispijala — upale — crne oči, gorkim suzama. Lice ove žene bilo je išarano dubokim borama, tugom i smrću.

Jedini — topli zračak — u raskidanom životu Jerke — bio je najstariji sin Stipe, nazvan od milošte Sure, učenik VI raz. osn. škole. Ovaj pametni mališan, majci je odradio kuluk. Iskrčio je imanje svoju, jednu omanju ledinu i zasadio je buharicom. Pomagao je majci u poslu. Noću po lazio je s ribarima na more i ujutru vraćao se kući premoren, blijed, ali vedar. Donosio je majci i braći dio svoj: ribe i po koji dinar. Znao je razumni sin da utješi majku svoju: »Ne plači — majko. Nas otac nije zaboravio. Nema rada — pa nam se i ne javlja. Teže je njemu u tudini, nego nama u svojoj kući. Bare — naš stric — napastuje našu kuću samo za to da naša zemlja — gola ledina — pripadne jednog dana njemu — djeci njegovoj. Misli on, da ćeš ti zaboraviti našeg oca — pa možda da se preudaš — i time da se zamjeriš ocu našem... Čuo sam gdje ljudi u selu pričaju: dobro će biti onome koji uzme Jerku za ženu. Ima ona jaku, zdravu djecu. A djeca su imetak. Djeca će raditi do predaha. A seljaku treba radne snage«...

U januaru vračali se mnogi iseljenici iz U.S.A. u svoje rodno selo — u domovinu. Vratio se i Ljubićima kum Aleksa. I ovaj donio je sobom nešto para i veliki — okovanj sanduk — ispunjen robom koju je pokupovao u New Yorku. Aleksa pozvao je iste večeri po dolasku Jerku i kumiće svoje. — I u kući Aleksinoj, majka i djeca bili su ushićeni dobrim vijestima.

Aleksa predao je Jerki jedan poveći zavežalj — čitavo bogatstvo za bijednu Ljubićevu obitelj: 5 pari cipela, četiri odijela za djecu, jedan veliki sat — budilicu i pismo — dugo — lijepo i utješno.

Ali majku i djecu najviše je zanimala fotografija oca, snimljen u rudokopu uglja. Stipe čitao je sa strahopočitanjem, teški, iskrivljeni rukopis oca svoga: »Mili moji! Mnogo patim zbog Vas. Radio sam u ovom rudniku i sada sam i to mjesto izgnbio usljed krize. Odlučio sam se da pođem u Australiju. Tamo će mi Bog udijeliti bolju sreću. Za Uskrs poslaću vam sve što steknem».

I dok su grcali svi ukućani u Aleksinoj kući — Aleksa pričao je o strahotama koje vladaju u Americi... Samo Jerka bila je rijetko usrećena Ponosila se svojim mužem. U sebi je šaputala: »Vice je najbolji čovjek u selu. Briga se kao nijedan otac za djecu svoju«...

I došao je toliko željni praznik: Uskrs. Pucnji i zvonjava nagovještavali su u selu Vaskrsenje Boga čovjeka. Primorsko selo ispunjavali su raskošno: toplo sunce, miris alga mrmor mora i vesela pjesma.

Listonoša — stari Mate, uranio je u selo da što prije pospremi svoj posao. Ta i njega očekuju kod kuće da sprovedu u miru Veliki Dan...

Mnogo i mnogo obitelji — Mate — razveselio je u selu. Poguren i znojan trčao je od jedne do druge kuće i svakome je donosio dara, koje je izvlačio iz masne — izlizane kožnate torbe. Nekom je dijelio pisma, drugima pakete, trećima čekove iz Amerike...

Dulje se zadržao ispred — kišom prorešetane kolibe Ljubića. Izmorenim i hrapavim glasom dozvao je ukućane.. Jerka — zadihana od velike sreće istrčala je iz kuće.. Djeca bila su u crkvi.

Listonoša — uzdrhtan kao trstika — tražio je u torbi — među pismima — brzojav.. Napisao ga i ne glecajući u oči Jerkine koje su bile ispunjene suzama — srećom ji mirom — predao ga i nestao u tren oka u drngi sokak...

Krik — oštar — samrtnički — nadjačao je u selu pucnje i zvonjavu i pjesmu. Susjedi su dotrčali.. Unišli su u kolibu. — Zaprepastio ih grozan prizor. Na podu ležala je —u nesvjestici — iznakažena bolom — Jerka. Ljudi su joj istrgali iz ukočenih, hladnih ruku brzojav. Čauš, Jos.p, najpismeniji seljak - čitao je razgovjetno sadržaj brzojava: „Poštovana gospođo, Vaš suprug Vice radio je na zlatnim potjanama u Zapad. Australiji. U kritičnoj noći - o kojoj je pisala sva štampa i strogo osudila pobješnjelu rulju, Engleze, pobunjenici su ubili i Vašeg muža, koji je među radnicima bio mnogo obljubljen i cijenjen. Gospođo, primite moje iskreno saučešće. Jugoslavenski Konzul. Stop. 20 sterlinga i odjeća, koje je komlsija naša kod pokojnika - poslaću Vam putem pošte. - Stop.

I dok se ljudi snebivali od groze i bola gutajući krupne, kao žuč gorke suze, dotle su nejaki mališani, četvero djece pok. Vice Ljubića pred Oltarom Uskrslog Boga, skrušeno molili za zdravlje svoga dobrog oca-hranitelja.

Zablaće, 1924 Vl. T. Čolović

FELJTON:

Modre silhuete

(Impresije iz Sjeverne Dalmacije)

— Odlomak —

Golema, gvozdena ptica lokomotive lelujala se je po vrućim, raspucanim poljima. Pod njenim velikim, titanskim stopama jecalo je obješno veselje, i mladi su se kaštelanski seljaci nijemo gledali. Sa velikim, navoranim rukama i zasukanim rukavima, pobožno su slušali i milovali muziku zemlje i neba. Naslonjeni na ustalasana stabla, bludili su pijanim pogledom po nebu, i gubili se u oblaku zagušljivoga dima, kao tajanstva ili priča.

Ispod neba u magli nicala su široka volovska ledja, što su se mistično rastezala u monotonom čekanju i dozivanje ženke i neba. Njihovo obješno rikanje njihalo se je u jutru, kao dozivajući sunčani kikot što pleše po uremljenoj oranici. — Lanac se je brijegova sanjarski otvarao i kao pospana žena tonuo u nabreklu zemlju, sa uzvišenom tugom tišine i molitve. — Modri se je oblak zatalasao na nebu, i sunce je momački kriknulo.

Šume su na brijegovima i mliječnim putevima, toplo kikotale plave molitve i sanjivo se njihale na rubovima crvenog beskraja. Polja su onijemila u muklome divljenju. Njihov je stari patrijahalni život pregazila lokomotiva kao vijugajuća, srebrena zmija. I konтрасti su oživili prirodu, koja je, prije bila sanjarská, legendarna stepa plavih očiju i turobnih, junačkih pjesama, što su modrinom i sentimentalnošću razniežile ove široke brazde, na kojima se sada, — u dubokoj tišini, srebréni znoj viteških orača.

Na starome zvoniku zvekečući su zakliktali satovi, i prošle su posrćući mlade žene, sa očima, u kojima je umrla ljubav. Lelujale su se pobožnom i tajanstvenom toplinom i tugom Madone. — Kuće su izgledale kao bijele košulje na vjetru. — Dim ih je povijao....

Nesvjesna strast se raspaljivala u magli, i bljeskajući izgorijevala u očima, kao radost prvog putovanja, što razdragano pliva po tijelu i užarenim vidicima. — Zatim su monotono prolazile velike mazge, po bijeiim putevima. I zvukovi su umirali, kao djetinje oči u suton. Tek je pod lokomotivom stenjala raspucana i nabujala zemlja, puna ganuća i sunca. A daleko, u djevičanskoj kosi oblaka, zanosna je divljina parala šume, blagošću anemičnog sunca, i prozirnom modrinom neba.

Zaslijepljeni sivim mlazom zagušljivog dima, jurnuli smo u nizinu. I kao srebrena i ustreptala rivijera, toplo se je zatalasala Zagora, sa modrim dojkama i raskliktanim mirisom šuma. Prazrnički čista i nevina valjala se je u treperávoj modrini narovana dalekim silhuetama. U dubokoj širini njenoga mirisa, jurili su vinogradi, puni jakih i nabreklih linija, kao u djevojačkom cvjetanju i radjanju, da zatreperi oranica zrelošću i požudom racvale žene.

U vatrenim bojama daljine, umirali su zvukovi i krikovi uznemirene mladosti, pijane od sunca i krvi, što se je razlila po oranicama, kao plamsajuća rijeka Drniška krajina utapa se u zemlju. Iz njene nutrine izbija nemirniji i pustolovniji život. Po vljugajućim putevima niču divljačke strasne upaljene oči i hajdučka, junačka lica sa brazdama.

Iza legendarne silhuete razbacane drniške kule, raznježeno treperi u stihu mliječnog jutra, Drniš. Presvućen svilenom maglom, kao mramorna minijatura, nedužno se njiše na tvrdome elanu oranice.

Raskliktana šuma bukti. Negdje se čuje šum Čikole, kao ranjena ljubav. Blizu nje, bose djevojke strasno uzmiču u kršnome pokretu i vrisku krvi. Njihove plave, azurne i duboke oči, razgoljene stidom, utopile su se u dimu lokomotive, što uzbudljivo žudi daljinu. Kršni momci se široko i zaneseno njišu na njihovim kestenjastim kosama, dok one prolaze bjelinom zvjezda i mirišu vruću krv.

Nasmijale su se zvekетom pastirskih zvona, i crveni dim ih je progutao.

Pijano vijugamo serpentinama i jurimo. Ritâm lokomotive kikoće nam u krvi, a sunce prosjački lupa o kupejska stakla, kao okrvavljena šaka. U utrbi zemlje, umrtvljene tišinom sjaju se vojničke kacige... Mastan i iznakažen put stenje... Po njemu gmižu dvije tračnice, kao dvije duge, srebrene zmije, što se otrovnički ljeskaju... Brekću, nadižu se, padaju i umiru iza okuke.

Crveni oblak se je propeo nad Dinaru. Krošnje, sa velikim kosama umiru od dosade. Velike utrobe divljih, neobradjenih polja vrtoglavo, slijepo jure. Bjele se ponjave, — ...i crna ugljenarska lica ritmički se uzdižu, po novorodjenim, mliječnim putevima i nestaju u isisanim prsima rudokopa. Jedna kuća... Iza brežuljka valja se selo, — i Promina se strmoglavila u dubinu, sa krikom grozničavih očiju, uokvirenih crnom rudarskom tugom.

Jedna nova stanica umire u piskutavome zvižduku. Tek još mrtvo treperi crvena zastava skretničara, što beznadno maše suncu.

Kukuruzi su se utopili u boji namučenoga mjeseca. I polja tiho šume, kao poplavljene rijeke. Negdje u njihovoj sredini dvije rascvale oskoruše sa grbavim, iznakaženim rukama mašu, i mole plod, ili oplodjenje.

Dižemo se. Lokomotiva strijelovito juri u vunasti oblak što se ljulja i smije, kao galeb u ljubavnom letu. U njegovim djevičanskim linijama nazire se silhueta plavoga čovjeka, što juri i stenje pun mistike i svakidašnjeg tajanstva, kao vječita priča...

Split S. Č. Šajin.

GRADSKE VIJESTI

KINO »BALKAN« prikazuje na Uskrs: 100% njem. veletonfilm iz ruskog života „Kad žena ljubi" Brigitte Helm, Willy Fritsch. — U ponedjeljak: premijera velefilma „Cavalcada"

»TESLA« tonkino prikazuje u subotu „Zabušanti" Pat i Patašon. Na Uskrs: 100 postotni ruski tonfilm „Put u život".

Sretan Uskrs!

čestita svim svojim cij. saradnicima, pretplatnicima, oglašivačima i prijateljima „Narodna Tribuna".

RADI BLAGDANA, naredni broj Narodne Tribune izaće u većem opsegu u petak.

MOLIMO DA SE UVAŽI, ako u ovom broju nije izašlo mnogo lijepih radova. Radi ograničenosti prostora i razmjerno velikih troškova oko ovoga izvanrednoga broja, morali smo uvrstiti samo one radove koji su došli prvi. Ostale ćemo uvrstiti u narednim brojevima. Time će i brojevi biti jednako vrijedni. Svima nek je velika hvala i ustrajnost na korist našeg grada i Sjev. Dalmacije.

NOVI PERIVOJ. Informirani smo od teh. otsj. Općine, da po proračunu uređenje novog perivoja, bez „vaske", iznosi 21 hiljadu din. Kupljeno je biljaka i cvijeća u iznosu od din. 12.000, a to je ujedno i čitav trošak učinjen do sada. Biljke su kupljene u Splitu, u Vinkovcima i u Saonari u Italiji.

SOKOLSKA GLAZBA U ŠIBENIKU priredjuje na Uskrs dneva 1 aprila 1934 u 11·30 sati na Poljani Kralja Petra I. Oslobodioca promenadni koncert: 1) Koračnica „Narednička", 2) Ouvertura „Krunitbena" (Štolc) 3) Pjesma „Muzička idila" (Kovarik), 4) Valčik „Mila naša Domovina" (Koleta), 5) Fantazija „San Legionara" (Vesely), 6) Koračnica „Čuješ seko".

JAVNO PREDAVANJE. Na Uskrs, navečer, u 7 sati, u dvorani „Katol. Doma" drži *Bajić o. Leonard* javno predavanje o predmetu: *Povjesni događaj Kristova uskrsnuća.* Ulaz slobodan i besplatan.

ZA OBNOVU RADA TVORNICE „LA DALMATIENNE" pokrenuta je medju privrednicima velika akcija.

MOLBA NA GRAĐANSTVO. Kako će se odmah iza Uskrsa početi sa dekorativnim slikanjem unutrašnjosti crkve sv. Lovre, to će tih istih dana gvardijan O. Leonard Bajić poći po gradu sakupljati milodare. ČČ. OO. Franjevci imaće načina, kako da se oduže svojim dobročiniteljima.

GADNO PSOVANJE U NAŠEM GRADU. Još 29 novembra 1933 izdalo je Pretstojništvo gradske policije oglas u kojem javlja da će svako lice koje bude psovalo na javnim mjestima kazniti globom od 10-500 din. ili zatvorom od 1-10 dana. Međutim je to imalo vrlo slab učinak. I dalje se psuje i to tako gadno i prosto da čovjek mora crveniti. U oglasu se kaže da su psovači većinom radnici, ali nažalost možemo konstatovati da i inteligentniji ljudi psuju i to na javnim mjestima. Prema takovima bi trebalo bez razlike postupati po toj odredbi, pa da se već jednom stane na put tom poroku.

Uređenje banovinske ceste od hotela „Kosovo" do Sjemeništa

Prema podacima koje smo dobili od nadležnih lica, započeće u najskorije vrijeme terasiranje te ceste. Kr. banska uprava je već odobrila kredit za izgradnju kanala. Tu radnju je povjerila tehn. odel. pri Sres. nač. u *Kninu.* Nakon dovršenje te radnje, započeće odmah terasiranje sa granitnim kockama koje će biti postavljene na betonskoj podlozi.

Pri tome moramo izraziti žaljenje što je onako kratak dio puta zatvoren već 3 sedmice. Osim toga preko onog uskog dijela puta za pješake, polaze konji i volovi, pa je tako i taj put opasan za pješake. Nije trebalo započeti s radovima na toj prometnoj cesti, ako nije bilo unapred sve proračunato i uređeno, pa se moglo sa većim brojem radnika (a ne sa 3-4) dovršiti tu cestu za jedan-dva dana. Tako se radi po čitavom svijetu i u svim mjestima. Da je takova šta bilo u Splitu, uvjereni smo da bi to bilo uređeno kroz (tako reći) jednu noć.

SRETAN USKRS

želi svojim mušterijama i prijateljima

MATE PRGIN

u rukotvorinama

Veliki izbor umjetnog cvijeća, kita, vijenaca, koprena (vela) za vjenčanje, bogat izbor šablona - nacrta za vezenje, cijene umjerene.

ŠIBENIK

trg Stjepana Radića

UVOZ ALKOHOLNIH PIĆA U SJED. DRŽAVE SJEV. AMERIKE. Trgovinsko Industrijska Komora priopćuje prama primljenim izvjestajima, da će od juna o. g. biti dozvoljen slobodan i neograničen uvoz alkoholnih pića u Sjed. države sjev. Amerike, a sá istom carinom.

„PRIMORSKI LOVAC" broj za mart 1934 izašao je u većem opsegu sa prilogom slika sa kongresa bugarskih lovaca u Varni.

KONCERTI ŠIBENSKIH GLAZBA. Bilo bi poželjno da se promenadni koncerti Sokolske, gradske i vojne glazbe ne drže po običaju iza ugla koje kuće ili na stajalištu automobila, nego kad već imamo za to lijepu i zgodnu Poljanu, da se koncerti održavaju nasred Poljane. Glazba bi mogla stati u sredini, a policijski organi neka paze da se djeca ne stisnu uz glazbu, nego da bude oko njih prazan prostor, a svijet može da se po Poljani šeta i sluša glazbu.

ZAHVALA NJ. VEL. KRALA. Gosp, Ante Tambača, pretsj. vinogradarskog kongresa u Šibeniku, dobio je zahvalu od g. Bana na pozdravu i čestitci, koju je dobio sa kongresa vinogradara u Šibeniku. Od Dvorske kancelarije u Beogradu primljen je slijedeći brzojav: *Gospodine pretsednice,*

Po nalogu Njeg. Vel. Kralja čast mi je izjaviti Vam zahvalnost na izrazima odanosti, podnesenim prilikom kongresa vinogradara Primorja u Šibeniku. Ministar Dvora

Milan Antić v. r.

VJENČANJE. 2 aprila vjenčaće se dražesna gđica Lelija Franotović i g. Krste Šunara. Čestitamo i želimo mladencima sreću u braku.

U ROGAŠKOJ SLATINI stane za vrijeme od 1 maja do 15 juna potpuna opskrba Din 1000.- i Din 1200. Prospekti i cjenik: kod lječilišta i kod „Putnika".

OTVORENJE UDRUŽENJA „DRUŠTVO PRIJATELJA FRANCUSKE". Na 28 o. mj. bilo je svečano otvorenje „Društva prijatelja Francuske". Otvorenje je održano u prostorijama hotela „Krka", a prisustvovali su, osim velikog broja Šibenčana, još i gosp. prof. Raymond Warnier, direktor Francuskog Instituta u Zagrebu i 2 pretstavnika „Društva prijatelja Francuske" iz Splita. Ovu svečanost je otvorio predsjednik društva u Šibeniku gosp. Matavulj, te je zahvalio u prvom redu g. Warnier-u što se spremno odazvao da prisustvuje otvoru ovoga društva u Šibeniku. Iza toga je gosp. Warnier održao vrlo lijepo predavanje „O modernim francuskim piscima". Poslije toga je bila intimna zakuska. G. Warnier posjetio je jučer u jutro slapove Krke, a sinoć je otputovao za Zagreb.

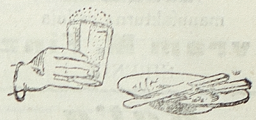
IZGRADNJA PUTA IZMEĐU BOLNICE I SUDA. Taj se put izgrađuje o trošku Općine i već se radovi primiču kraju. Porušene su već na tom putu sve ograde što su ih privatnici imali, završio se je potrebni nasip, a sada se upravo dokrajčuje izgradnja utrenika.

Izgradnjom ovog puta donji Varoš je dobio jednu veoma važnu vezu s banskom cestom, tako da više neće trebati prelaziti preko Vanjskog da bi se išlo u Donje Polje. Osim toga je ovo jedna jaka veza između grada i želj. stanice.

Onaj dio puta koji ide kraj kuće g. Jose Škarice, dovršenjem ovoga, neće imati nikakove važnosti za kolni saobraćaj, pa prema tome regulisanje tog puta nije potrebno.

UNAPREĐENI: Gg. Kaleb V. uč. Konjevrate u VIII gr., Jažek J. nast. gradj. škole Šibenik u VII gr., Milić P. uč. Sali u VIII gr., Bodrožić M. uč. Vodice u VIII gr., Simunović D. uč. Vrpolje (Knin), Kaštelan M. uč. Krapanj, Seršen J. uč. Kruševo (Šib.) Barač Stj. uč. Rupe, Burić Z. uč. Tribanj (Benkovac) svi u IX gr.

Prije svakog jela, naročito prije ručka i večere

čašu **rogaške (rojčke) slatine,** koja popravlja tek, gasi žeđju i utvrđuje zdravlje. Dobra je, ukusna i jeftina!

UREĐENJE VRULJA. Konačno će uređenje Vrulja biti dovršeno, i to tako lijepo, da se nikada nijesmo mogli nadati da će iz onoga skoro neprohodnoga i prljavog predjela, postati tako lijepi kraj, jedan od najboljih djelova šibenske obale. Jedino što još smeta to je boksit koji se tu iskrcava što s tako lijepim krajem pravi veliku disharmoniju. Kad bi se našlo drugo stovarište za boksit, uvjereni smo da bi Vrulje već ovoga proljeća postalo šetalište, jer je zaklonjeno od vjetra.

———

Pred nekoliko dana posjetio je naš grad ing. g. Boneti. Netko mu je sigurno svratio pozornost na uređenje Vrulja (!), pa je nekako primjetio da nije bilo baš potrebno popravljati taj dio grada, i trošiti za to novac. Taj novac da se mogao upotrebiti za popravak kojeg drugog dijela grada. Onaj koji mu je na to svratio pozornost sigurno zna, u kakovom je stanju bio taj predio i da je bilo neophodno potrebno da ga se popravi, pa nas čudi da se taj rad na takav način kritikuje. Općinsku Upravu javno mi možemo za to samo pohvaliti.

PREMJEŠTENI: g. Dukić I. Ante iz Livna za sr. škol. nadz. II šk. sreza u Splitu. G. Vuković Nikola iz Preka za sr. šk. nadz. u Livno,

MILODARI ZA DEKORACIJU PONUTRICE CRKVE SV. LOVRE: Grgurev O. 100 D., kanonik Tambača 100, Modrić I. 40, Grubišić P. (da počasti usp. pok. Dr. Marčelića i pok ud. Bačinić) 40, Terzanović J. 50, Žunić T. (mjes.) 10, Preč. Markov 50, N.N. 400, Bedrica A. 200, Radić B. (mjes.) 20 (slijedi).

JADRANSKA PLOVIDBA priređuje dana 2 IV 1934

IZLET

za Skradin i slapove Krke

Polazak iz Šibenika u 8 i u 14 s.

„ sa slapova u 10.30 i u 17 s.

„ iz Skradina u 11 i u 18 s.

Cijena za odlazak i povratak D. 12

Djeca plaćaju polovicu)

U slučaju ružnog vremena ili slabog odaziva izlet se obustavlja.

Opravništvo.

Trgovina koža, cipela i šport. predmeta

Aleksandar ANWEILER

ŠIBENIK, ulica Kr. Tomislava 4

Specijalna radiona za sve vrste cipela BOJADISEMO KOŽNATE KAPUTE. Popravljamo sve vrsti kaljače i gumene cipele.

Kemički čisti i bojadiše odijela

najbolje i najbrže uz umjerenu cijenu poznata i odlikovana radnja

M. DOMIĆ

Kr. dvorski dobavljač

SPLIT

Parna praon. i gladion. rublja

Sretan Uskrs

želesvim svojim mušterijama

Novootvorena trgovina

ANDRIJA GRČIĆ

ŠIBENIK

„NADA"

manufakturna radnja

Avram M. Finzi

ŠIBENIK

Bat'a

Filiala Šibenik

NARODNA KAFANA

ŠIBENIK

TRGOVAČKI INTERNACIONALNI VELESAJAM U BRUXELLES od 4 do 18 aprila 1934. Neprekidni rad oko izdavanja industrijskih isprava, koji funkcionira čitavu godinu je jedan od najvažnijih poslova sajma. Uprava velesajma daje besplatno sljedeće obavijesti:

1. potpuni popis onih belgijskih industrijalaca, koji ga proizvode. 2. popis belgijskih i inozemnih izložitelja, koji su izlagali na zadnjem Bruxelskom sajmu. 3. U širem smislu Ured velesajma nastavlja svoj propagandistički rad u svim standovima koje Bruxelski Sajam uređuje u inozemstvu. Osim toga Uprava Bruxelskog velesajma nudi svojim posjetiocima mnogo polakšica. Dvoranu kupaca sa dopisnim uredom daktilografske usluge i objašnjenja te čitaonicu, poštanski, telegr. i telefonski Ured za mjesni i vanmjesni, te međunarodni saobraćaj. Ured za inozemnu trgovinu, za carinarnicu i transport, tarife carinarnice, željezničke i pomorske te statistiku uvoz i izvoz. U kratko Uprava sajma, belgijske službene Vlasti upotrebili su sve da učesnicima i posetiocima Bruxeljskog velesajma bude što ugodnije i ljepše isto tako i unosno. Sve obavijesti daje Kr. Belgijski Konzulat u Šibeniku.

Par riječi seljaku

Obično najveća nevolja koja može zadesiti našega težaka je suša i zato njemu je potrebno znati da ima srestava kojima se može ublažiti posljedice njezine, a svaki razuman težak nastojaće da se sa tim srestvima upozna. Proljeće je doba kad zemlja obično prima zadnju vlagu u proljetnim kišama, iza čega nastupaju suše od više mjeseci. Zato su vlagom koja je u to doba došla u zemlju valja razumno postupati, t. j. ne dozvoliti da ubrzo napusti zemlju. To će se uvelike postići ovim prokušanim postupcima: 1) ako se zemlju drži obrađenu i sipku, da u nju iz dubine lakše dopire vlaga. 2) ako se površinu zemlje što češće razdrlja da se poništi sitne (kapilarne) cijevčice kroz koje vlaga bježi. Ovo je glavna radnja za obranu od suše, a mogu je vršiti i djeca i ženske, naime plitko zemlju predrljati motičicom ili drugom kojom spravom. — Površina zemlje dakle da je vazda obrađena. Zemlja će tada lakše upijati vlagu, a teže ispuštati. Svaki težak će se začuditi kako je ovaj rad koristan i kako otklanja sušu.

Pilići

Sada je doba ležénja pilića. Jaja uzimaj samo od dobrih nosilja i od dobrog pijetla, koji neka nije u srodstvu sa kokama. Ko nemože doći do kvočke neka uzme tuku (ćurku.) Nju je lako prisiliti da leži i to ovako: u jednu košaru ili kašetu stavi na slamu nekoliko jaja i leži na njih tuku, pa pritisni poklopcem da se nemože dizati. Hrani je zobi (oljuštenom) ili zobnom kašom, ali može i bez toga. Nakon jednog do 3 dana ona će se nasaditi i tada stavi prava jaja i to do 30 komada. Tuka brižno leži i piliće odlično vodi.

Malo šale

— Ne samo da ne zaradim, već trošim i gubim što sam nekad zaradio! uzvikuje Moric poreskom odboru kod oporezovanja.

— Pa zašto onda ne odkažete radnju?... pita ga jedan član odbora.

— E, a od čega ću onda živiti?

Razgovor ugodni

Mate: Oklen ti Joso?

Joso: A evo, bija sam gori na „Osvit,"

Mate: Jes' vidija kako naši igraju, a?

Joso: Aj kvragu, ti i igra ti. Ono je sve ludo.

Mate: Zašto je ludo?

Joso: A dašta je neg' ludo. Platija san tri d' nara, pa san mislija da ću šta popit oliti pojist. Jerbo čovik za svoje šolde, ajmo reći, šta će drugo i napraviti?

Mate: O, a onda zato što nis' ništa popija ni pojija, ondak je odma sve ludo.

Joso: Jopeta me ti ne razumiš, kaž' ću ti ja oma šta je ludo. Jerbo, vidija san ja ludik judi, al' šta san popodne, to nisam nikad. Stisnulo se dabi ijadu njizi uz niku ogradu ki blago, a ono poje u sridi prazno. Kad od neke mire izaša niki čov' k na srid onog poja, pa zviznija. Doletili k njemu ki ludi niki dvajst njizi napolak golik. Zovnija ti on dvojicu na bandu, pa bacili ništo u ariju i svo troje pogledali u zemlju . . .

Mate: Oto su gledali koji će na koju bandu . . . .

Joso: Znan ja, ne boj se! Vidija san ja da su odma otišli jedni na jednu, a drugi na drugu bandu . . . A onoga mu . . . velin ja, šta će sada biti? — Kad oni uvatili tŕčat za nikom balotom, a onaj svit šta je bija uz ogradu udrija ti vikat: upri ovi, upri oni . . Ka od nike mire uvatili vikat ništo ka Bego, ništo ka gol, Gledan ja svugdi, ma jopet kažen, onoga mu . . . poznam ja Begu ki teberkarce, znan da je on pošten čov' k neće on izać gol prid toliki svit. Bija ti tu i Kike Matin, znaš? Pitan ga ja da šta to viču. Ol' nisi vidija, divani mi on, da je Bego da gol? . . Ma! . . Pitan ga ja: Koji Bego? . . . Onoga ti . . . veli mi on, onaj šta igra na ce . . cen . . . Nemogu se nikako sititi šta je ono reka . . .

Mate: Na centru.

Joso: Sve ti vrag odnija. I ti znaš. Al' nisan tija višje ostat gorikarce, jerbo čov' k kad nije svjestan, ajmo reći nečega, onda je boje da otide otalen. Bog Mate!

Mate: Aj' zdravo. Dobro si učinija šta s' otiša. Aj' Bog! . . . B.

Olib

Luđakinja pala u bunar. U subotu po podne u 4 sata, dok je u mjestu Olibu bilo sve pusto, jer je narod bio u polju na radu, pala je u seoski bunar na mjestu zvanom „Lokve« djevojka Bolobanić Rojina. Na njezino zapomaganje strčalo se nekoliko diece, koja naravno nisu znala što da rade. Pošto je u blizini osnovna škola, čuo je viku upravitelj gosp. Joso Brnetić i izašao na prozor da vidi šta se dogodilo. Čim je razabrao da se neko utaplja, dohvatio je u brzini jedno uže i dotrčao upravo u času kad je dotična imala da iznemogne. Spustio je uže te ga je ista nekako prihvatila, a onda uz pomoć žand. podnarednika Petra Radlovića izvukao je napolje.

Djevojka je luđakinja, uvijek tumara po selu, te ne samo što može da nastrada kao ovaj put da nije bilo spasilaca, već ima maniju da proganja malu diecu pa od nje može koje da nastrada. Njezino je mjesto u ludnici i treba je što prije i na vrijeme onamo smjestiti.

Vodice

Zimski poljoprivredni tečaj. Ovdje je 25 III o. g. svečano završen Zimski poljoprivredni tečaj. Voditelj tečaja je bio g. Anzulović Vinko, sr, poliopr. referent. Predavanja iz raznih grana poljoprivrede, higijene i narodne istorije održali su g. Anzulović Vinko; g. Tiljak Ivan, sr. veterinar; g. Bratuš Anton, sr. šumar; dr Simović Nikola, opć. liječnik i g. Nekić Dragutin, učitelj.

Tečaj je počeo u siječnju o. g. Održano je 66 sati predavanja. Narod, željan pouke, u velikom je broju posjećivao predavanja i stečenim znanjem, zacijelo, će se okoristiti.

Knin

Zašto se riba prodaje po lokalima? Tuži nam se građanstvo, da kad stigne riba iz Šibenika utorkom i petkom, ista prodaje se po lokalima, a građanstvo ne može da se obskrbi jer se riba rezervira za nekolicinu osoba.

Dobro bi bilo, da općina naredi, da se riba rasprodaje na pazaru, na već određenom mjestu, tako da se mogu obskrbiti svi građani.

Trgovina suhomesnate robe

A. MITROVIĆ I SINOVI - SPLIT

filijala Šibenik

Uspješan rad ovčarsko-sirarske zadruge

Na otocima Sjev. Dalm. naročito na Silbi, Molatu i Olibu u velike je razvijeno ovčarstvo i sirarstvo. Proizvodi se prvorazredni sir. Samo mljekarska zadruga u Silbi od 1200 ovaca proizvela je ove godine 7600 kg. sira.

Od ove količine izvezeno je izravno u Ameriku nešto manje od polovine t. j. 3100 kg. Sir je prodan po poprečnoj cijeni od 30 din. po kg. Ovčarsko mljekarska zadruga u Molatu koja je osnovana 1931 g. proradila je tek koncem aprila 1933 g. Uz pripomoć Banske uprave i min. polj. u iznosu od ukupnih 65 hiljada din., zadruga je izgradila svoju zgradu i snabdjela je inventarom. Danas se računa da zgrada vrijedi 180 hiljada din. Osim svote od 100 hiljada din. koju je zadruga doprinjela u gotovom, zadrugari su pridonjeli svojim radom i prihodima zadruge još vrijednost od 100 hiljada din. Zadruga je u prošloj g. za vrijeme od mjesec i pol rada producirala 3600 kg. sira i u roku od 6 nedjelja prodala čltavi kvantum za poprečno po 24 din. po kg.

Prvoklasno cvijeće u raznim bojama uzorno odgojeno. Izrađba svake vrsti nadgrobnih vijenaca i bouqueta, kao i prodaja lonaca za cvijeće i lonaca sa cvijećem. Narudžbe se primaju kod poznatog kioska svježeg cvijeća

Stipe Zorić

ŠIBENIK

liječi sve bolesti: reumatične, srca, krvnih sudova, ovapnenje žila, povišeni krvni pritisak, ženske i nervne bolesti, skrufolozu, tjelesnu slabost i slabokrvnost, gušu, katare disala i astmu, bolesti probavnih organa i žučnih kanala. SISAČKA MINERALNA VODA SA VINOM NE POCRNI.

Krsto i Klara Štrkalj, Trgovina cipela i manifakture. Ima na skladištu cipela marka „lsa" koje su poznate po svojoj dobroj kvaliteti te se preporuča za posjet da se osvjedočite o kvaliteti i trajnosti.

SRETAN USKRS

svojim cij. mušterijama

u Kninu i okolici želi

„Trikotaža"

P. DIZDAR

Najvažnije emisije iz Radio programa

PETAK:

16.- ZAGREB, Parsifal — 19.- FRANKF., Passion Bach — 19.45 WIEN, Veliki petak, 20.- Beeth. konc. — 22.15 BUDAPEST, Cello konc., 22.45 operni konc.

SUBOTA:

16.35 WIEN orgulje — 17.55 WIEN Parsifal — 20.40 SJ. IT. pren. op. — 20 BUKUREŠT konc. — 20.30 LJUBLJANA orh. konc. — 20.50 BUDAPEŠT orgulje — 23. BEOGRAD plesna glazba.

Štampa i vlasništvo: Odilk. Graf. Zavod Tisk. E. VITALIANI i SIN. Šibenik. Odgov. urednik Hamilkar Vitaliani